

MAA-AMET

Maido Nõlvak
vallavanem
Rakvere Vallavalitsus

Teie 14.11.2019 nr 7-1/1-12

Meie 03.12.2019 nr 6-3/19/17423-2

**Rakvere valla üldplaneeringu
lähteseisukohtade ja keskkonnamõju
strateegilise hindamise väljatöötamise
kavatsus**

Austatud härra vallavanem

Esitasite oma 15.11.2019 kirjaga nr 7-1/1-12 Maa-ametile ettepanekute saamiseks Rakvere valla üldplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) väljatöötamiskavatsuse. Rakvere valla üldplaneeringu ja KSH koostamine on algatatud Rakvere Vallavolikogu 17.11.2018 otsusega nr 59. Rakvere valla üldplaneeringu ja KSH koostamise eesmärk on lähtudes erinevate ühiskonnagruppide huvidest kogu Rakvere valla territooriumi ruumilise arengu põhimõtete kujundamine ning maa-aladele kasutus- ja ehitustingimuste määramine luues eeldused piirkonna jätkusuutlikuks arenguks kooskõlas Rakvere vallas kehtivate strateegiliste dokumentidega. Üldplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse kohta tehtavad ettepanekud palusite edastada aadressile kaire.kullik@rakverevald.ee. Maa-amet, tutvunud esitatud planeeringu materjalidega, märgib järgmist.

Planeerimisseaduse (edaspidi PlanS) § 76 lõike 1 kohaselt koostatakse üldplaneering koostöös valitsusasutustega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi üldplaneering käsitleb ja planeeringualaga piirnevate kohaliku omavalitsuse üksustega. PlanS § 85 lõike 1 kohaselt esitatakse üldplaneering ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kooskõlastamiseks kõnealuse seaduse § 76 lõikes 1 nimetatud asutustele. Maapõueseaduse (edaspidi MaaPS) § 15 lõike 7 kohaselt, kui planeeritaval maa-alal asub maardla või selle osa, kooskõlastatakse üldplaneering PlanS sätestatud korras Keskkonnaministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutusega. Keskkonnaminister on oma 05.03.2019 käskkirjaga nr 1-2/19/198 andnud Maa-ametile volituse kooskõlastada üldplaneeringuid PlanS sätestatud korras, kui planeeritav maa-ala asub keskkonnaregistri maardlate nimistus oleval maardlal või selle osal.

Seisuga 27.11.2019 asuvad osaliselt või täielikult Rakvere valla territooriumil 18 keskkonnaregistri maardlate nimistus arvel olevat maardlat või maardlaosa, 7 kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldist ja menetluses on kaks kaevandamise loa taotlust.

1. Üldplaneeringu lähteseisukohtade joonisele „Maakasutus“ on jooniseosale kantud maardlate piirid erinevat värvi joontega, kuid joonise legendis ei ole nende joonte tähendusi kirjeldatud. Palume täpsustada.

2. Üldplaneeringu lähteseisukohtade joonise „Maakasutus“ jooniseosal on sinise joonega tähistatud olemasolevate mäeeraldiste piirid ning helelilla täitevärviga mäetööstusmaa juhtotstarbega alad. Palume legendi lisada sinise joonega tähistatud mäeeraldiste piiri kirjelduse. Lisaks märgime, et joonisel on märgitud Toolse-Lääne lubjakivikarjääri (loa nr KMIN-124) mäeeraldise piir, kuid puudub mäeeraldise teenindusmaal mäetööstusmaa juhtotstarve. Palume planeeringus anda mäetööstusmaa juhtotstarve olemasolevate mäeeraldiste teenindusmaa aladele ja reserveeritava mäetööstusmaa juhtotstarve nendele mäeeraldise teenindusmaa aladele, kus on menetluses maavara kaevandamise loa taotlus. Vajadusel võib mäetööstusmaade juhtotstarbest eraldada turbatööstusmaa juhtotstarbe.
3. Seletuskirja peatükis 15. „Maardlatest ja kaevandamisest mõjutatud aladest tekkivate kitsenduste määramine“ on kirjeldatud, et Rakvere valla territooriumil asub kaks kruusamaardlat, kolm liivamaardlat, kaks lubjakivimaardlat, kuus tubamaardlat, kolm põlevkivi- ja kaks fosforiidimaardlat. Lisaks asub vallas kolm uuringuvälja - Pada, Kohala ja Haljala. Täpsustame, et Rakvere vallas asub ühe, Eesti põlevkivimaardla, kolm maardlaosa: Kohala, Pada ja Haljala uuringuväljad. Palume seletuskirja täpsustada.
4. KSH väljatöötamise kavatsuse seletuskirja peatükis 6.2.6 „Maavarad“ on kirjeldatud (tsiteerin): „Kogu valla territooriumil paiknevad aluspõhjakivimitega seotud suured passiivsed põlevkivi- ja fosforiidivarud, kuhu kuuluvad Eesti põlevkivimaardla (Kohala, Pada ja Haljala uurimisväljad) ning Toolse ja Rakvere fosforiidimaardlad.“ Täpsustame, et Rakvere vallas asuvad Eesti põlevkivimaardla Kohala, Pada ja Haljala uuringuväljad, mitte uurimisväljad. Palume eelpool tsiteeritud lauset täpsustada.
5. Seletuskirja peatükis 15. „Maardlatest ja kaevandamisest mõjutatud aladest tekkivate kitsenduste määramine“ palute Maa-ametilt vektorandmeid Rakvere valla aladel paikneva diktüoneemakilda kohta. Aastal 2008 OÜ Eesti Geoloogiakeskus poolt koostatud digitaalsed kaardiandmed graptoliitargilliidi (endise nimega diktüoneemakilda) kohta on vektorandmetena võimalik alla laadida Maa-ameti geoportaalist aadressilt: <https://geoportaal.maaamet.ee/est/Ruumiandmed/Geoloogilised-andmed/Geoloogilised-kaardid-1-400000/Geoloogiliste-kaartide-1-400-000-allalaadimine-p641.html>. Eesti Geoloogiateenistus informeerib oma kodulehel aadressil <https://www.egt.ee/et/eesmargid-tegevused/maapoueresursside-otsingud-ja-uuringud/projektid/graptoliitargilliit>, et teostab graptoliitargilliidi ehk metalliderikka põlevkivi uuringuid. Kõige värskema informatsiooni saamiseks soovitame vajadusel pöörduda Eesti Geoloogiateenistuse poole.
6. Seletuskirja peatükis 15. „Maardlatest ja kaevandamisest mõjutatud aladest tekkivate kitsenduste määramine“ on kirjeldatud, et Rakvere valla probleemiks on piirkonna lõunaosas paiknev mahajäetud Ubja kaevandus. Vanade kaevanduskäikude varingutest, mis ei ole prognoositavad, tekivad maapinna langused. Olenevalt konkreetse muutuse eripärast ja kohast, toimub maapinna liigniiskumine ja kahjustuvad kuivendussüsteemid. Täiendava informatsioonina lisame, et Tallinna Tehnikaülikool koostas 2015. aastal töö „Põlevkivi altkaevandatud alade planšettide digitaliseerimine ja stabiilsushinnangu andmine“, mille andmed on allalaetavad Maa-ameti geoportaalist aadressil <https://geoportaal.maaamet.ee/est/Ruumiandmed/Geoloogilised-andmed/Maardlad/Polevkivi-altkaevandatud-alad-p501.html>.
7. KSH väljatöötamise kavatsuse peatükis 6.2.6 „Maavarad“ on kirjeldatud, et Rakvere valla maapõues paiknev põlevkivi on madalakvaliteediline ning ei kaalu üles kõrge mullaboniteediga põldude hävitamist kaevandamise tulemusel. Fosforiidikiht asub vahetult diktüoneemaargilliidi all, seetõttu tuleks fosforiidi kättesaamiseks kõigepealt diktüoneemaargilliit eemaldada, mis võib aga põhjustada suuri keskkonnaprobleeme, sest diktüoneemaargilliidil on omadus hapnikuga kokku puutudes süttida (Rakvere valla arengukava 2019-2035, 2019). Lisaks on samas peatükis kirjeldatud, et tulenevalt nii

põlevkivi kui fosforiidi kaevandamise keskkonnaohtlikkusest ning kogu valla elukeskkonna hävitamise võimalusest kaevanduste tekkimise tulemusena, Rakvere valla arengukava 2019-2035 ei näe ette võimalust nende kahe maapõue vara kaevandamiseks. Peamiseks eesmärgiks on aktiivselt osaleda Pandivere veekaitse ala taasloomisel (vt ptk 6.3.2), et välistada kaevandamise negatiivne mõju Eestimaa põhjaveele (Rakvere valla arengukava 2019-2035, 2019). Selgitame, et kaevandamistehnoloogia areneb järjepidevalt, mistõttu üldplaneeringus võimalike kaevandamismeetodite kirjeldamine ei ole otstarbekas. Näiteks võib tulevikus osutada võimalikuks kaevandamine põhjaveetasel alandamata, robotite abil või kohese tagasitäitmisega materjalidega, mis põhjavee keemilist koostist ei halvenda. Kuivõrd täpsem kaevandamise tehnoloogia ei ole üldplaneeringu koostamise ajal teada, ei ole kohane ka kaevandamisega kaasnevate keskkonnamõjude kirjeldamine olemasoleval kujul. Soovitame kõnealuse teema üldplaneeringu dokumentides vormistada soovitusena, millega tuleb arvestada kaevandamisloa andmise otsuse kaalumisel.

8. Üldplaneeringu lähteülesande seletuskirjas soovite Keskkonnaministeeriumilt ja Maaametilt informatsiooni, millised on riiklikud maavarade kaevandamise plaanid. Kas ja millal on plaanis kasutusele võtta Rakvere vallas paiknevad varud? Kuidas peaksime lähenema aktiivsetele ja passiivsetele varudele? Kas võime passiivsete varudega üldplaneeringu koostamisel mitte arvestada. Rakvere vallast ca 65% on kaetud maavarade varudega. Millistel tingimustel võime antud aladel valla arengut ja maakasutust planeerida?

Selgitame, et Riigikogu võttis 06.06.2017 otsusega vastu „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“, mille kohaselt on maapõuepoliitika visioon ja üleriigiline eesmärk järgmine: maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnavalasid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte ning Eesti pikaajaline eesmärk maapõue valdkonnas on tagada maapõueressursside teaduspõhine, riigi majanduskasvule ja ressursitõhususele suunatud keskkonnahoidlik ning inimeste tervist säilitav haldamine ja kasutus. Samal ajal on oluline vähendada sõltuvust taastumatutest loodusvaradest. Palume Rakvere valla üldplaneeringu koostamisel juhendada ka dokumendist „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“, mis on kättesaadav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt aadressil: <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/maapou/maapoue-strateegia>. Lisaks soovitame üldplaneeringu koostamisel arvestada Põlevkivi kasutamise riikliku arengukavaga 2016-2030, mis kinnitati 16.03.2016 Riigikogu otsusega. Põlevkivi arengukava 2016-2030 on kättesaadav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt aadressil: <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/maapou/polevkivi>.

Passiivsete varude osas selgitame, et MaaPS § 23 lg 6 kohaselt on maavaravaru passiivne juhul, kui selle kaevandamine ja kasutamine on õigusaktide kohaselt keelatud või ei ole selle kaevandamine ja kasutamine keskkonnakaitse vajadust arvestades võimalik. Muul juhul on maavaravaru aktiivne. MaaPS § 23 lg 7 järgi otsustab tarbe- ja reservvaru eristamise aktiivseks ja passiivseks keskkonnaregistri kande tegemise otsustaja, tuginedes üldgeoloogilise uurimistöo või geoloogilise uuringu tulemustele ja muule keskkonnaregistri kande tegemise ajal saada olevale teabele. MaaPS § 23 lg 8 kohaselt, kui maavaravaru määramise aluseks olnud asjaolud on muutunud või taotletakse sellise majanduslikust aspektist passiivseks määratud põlevkivivaru kasutuselevõttu, mis muude nõuete poolt vastab aktiivsele varule, teeb kaevandamisloa andja kaevandamisloa taotleja, loa omaja või taotluse esitamisest huvitatud isiku avalduse alusel keskkonnaregistri kande tegemise otsustajale ettepaneku keskkonnaregistri andmete muutmiseks. Palume arvestada planeeringu koostamisel nii passiivsete kui ka aktiivsete varudega ehk kasutada maardla määramiseks keskkonnaregistri maardlate nimistust saadud maardla piiri.

MaaPS § 14 lõike 2 kohaselt võib ministri volitatud asutus lubada maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavat tegevust üksnes juhul, kui kavandatav tegevus ei halvenda maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda või halvendab maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegevus ei ole püsiva iseloomuga või halvendab maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegemist on ülekaaluka avaliku huviga ehitise, sealhulgas tehnovõrgu, rajatise või ehitusseadustiku tähenduses riigikaitse ehitise ehitamisega, mille jaoks ei ole mõistlikku alternatiivset asukohta.

9. Selleks, et edaspidises planeerimisprotsessis oleks võimalik arvestada keskkonnaregistri maardlate nimistus arvel olevate maardlate ja mäeeraldistega, palume üldplaneeringu jooniste koostamisel kasutada keskkonnaregistris arvel olevate maardlate ja mäeeraldiste piire. Keskkonnaregistri seaduse § 6 kohaselt peab planeeringute koostamisel kasutama üksnes keskkonnaregistrisse kantud keskkonnaandmeid. Üldplaneeringu ja KSH aruande koostamise lõppjärgus palume uuendada keskkonnaregistri maardlate nimistu ajakohase väljavõtte alusel maardlate ja mäeeraldiste andmeid. Üldplaneeringu joonisele palume lisada viite maardlate andmete kuupäevale. Palume planeeringu koostamisel maardlate aladel arvestada MaaPS-s sätestatuga.

Reformimata riigimaade ja Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevate maaüksuste, mille volitatud asutus on Maa-amet, osas annab üldplaneeringule seisukoha Keskkonnaministeerium.

Palume hoida Maa-ametit kursis planeeringu edasise menetlusega ning edastada planeeringulahendus enne vastuvõtmist Maa-ametile kooskõlastamiseks. Maa-amet aktsepteerib planeeringumaterjalide ja menetlusdokumentide edastamist nii digitaalselt aadressile maaamet@maaamet.ee kui ka materjalide allalaadimist vastavalt veebiaadressilt.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Tambet Tiits
peadirektor

Teadmiseks: Keskkonnaministeerium

Terje Sild
675 0165 terje.sild@maaamet.ee